

A JÖVŐ PIONIRJAI...

Ha volt Magyarokadában sajtó, mely nemcsak az elismerés, hanem a tiszteltetés csodáját hangján emlékezett meg számtalan esetben a régi jó békevilág pionirjairól — akkor bizonyára ez a lap volt az. Hiszen nincs is annál emberibb kötelesség, minthogy mélyen meghajoljunk azok előtt, akik tenger nyílvénység és az akkori idők kezdetleges körülményei ellenére csak becületet hoztak a magyarnak és rászolgáltak arra a tisztó felsőre: "pionir" — uttörő. S hogy ezuttal mégsem róluk szólunk, annak az a magyarázata, hogy sokan azt szeretnék elhittetni, hogy manapság már nincs magyar pionir Kanadában, ez az egyes gerincű, példás életével tisztelget parancsoló emberfaj pusztulófélben van s lealkonyodott a napja azoknak is, akik a pionirélet egyenességét próbálnák megállni helyüket a kenyérről való hajszában.

Mondják, hogy még a pionirélet hanyatlóban van, a proletárszaktalé a jövő. Napról-napra több a városok rosszlevegője, szennyes uccáinak szerezése, aki inkább kegyelem kenyeret tengeti életét, minthogy maga kezdene valamibe. És ebben is van — bárha szomorú — igazság. Vannak — magyarok között is nem százan, de több ezren — akik mindenüket feláldozva kezdtek új életet Kanadában, hogy azután a válság következtében nemcsak anyagilag kifosztottan, hanem törött szírnakkal viseljék az élet súlyát és szaporítsák azok számát, akikből már-már kivesszett a magasbaldulás utolsó szikrája is. Ezek valahogy érzik, hogy rossz időkben ugyancsak szűkre szabták számukra a mendemondák alapján oly szépen kifarázott álomszürt és semmiképpen sem találják helyüket a koldus-szállított nagy birodalomban, mely ma már a saját benszültöt nem tudja ellátni kalácscsal.

De akárhogy áll is az ország szénája: ott fenn a magas északon, ahol nyáron a szunyogok csipik farrádtá az embert, télen pedig a szél visít versenyt a prérfarkasok vonításával — vannak magyar pionirok. Ujak, a szó legszorosabb értelmében uttörők, akik — ha lehet — talán még többet szenvednek, nélkülöznek és emekfolytan talán még kitarthatóbbak és még többet remélnék, mint az elődek. Nipawintól Peace Riverig Saskatchewant és Alberta északi vidékein óriási területeket, egész kis birodalmakat tettek magukévá az új hönfogalok. Emberlakták helyektől, proletár-központoktól távol, a maguk embereiből dolgoznak, élnek és — haladnak a modern pionirok.

Nem modernebbek ugyan ők a régieknél, sőt a huszadik század csodás alkotásaihoz viszonyítva, első pillanatra talán maradióbbnak látszanak. De modern a lelkületük, egyesek a gerincük és erős a hitük a jobb jövőben. Durva fatuskókból összerótt eró-cabin a hajlékuk, hajnaltoi késő estig és nem hét órát tart a munkanapjuk, szegénység a jutalmuk, de boldogság az aratásuk. Utatlan utakon, napokra távol a vasutól, ezek a magyarok megfizetnek mindenért ugyanannyit, mint bármely más farmer, aki hosszú évtizedek óta műveli a földet. A bevételük, a "jövendelmük" azonban egy-egy hónapban oly csekély, hogy a vérből munkanélkül minden gondolkodás nélkül várost cserélne, ha csak annyi segélyt kapna — hetenként.

És ugyanakkor, amikor se szeri, se száma azon cikkeinknek, melyeket a körülmények mostohasága következtében a városokba torlódtok és legtöbbször igen szánalomreméltó helyzetbe került honfitársaink érdekében írunk — legyen ez egyszer minden csodálatunk azoké akik nem törődve a világ folyásával, a saját két karjukban és a lelkükben bízva, nem retten-

nek meg az örengtetéstől sem. Ezek a mai kor legmértékű pionirjai, akik emléke előtt éppen olyan tisztelgetést megkérő fejet az utókor, mint ahogyan ma ünnepli a Kanada alapítási évét első telepeseket. És ez a második pionir-korszak fogja eldönteni, hogy tulajdonképpen ki is lesz ez az ország végeredményben és hogy mennyire boldogulhatnak a benne élő embermilliók. A második pionirokon függ legnagyobb részt Kanada jövője.

És — tegyük hozzá bátran — a jövő pionirjai! Azokén, akik világméretű, fölfogásbeli különbségeken felülemelkedve, a ma pionirjainak műveltségét, magasabb szellemi életét akarják átmenteni a — jövő számára. Akik felhagyva még a városok csalfa kényelmével is: a műveltség-terjesztést tartják minden másnál. Akik jól tudják, hogy minden élvész, ha megdől a szellemi egyenrangúság és gazdaság, erő, hatalom végeredményben azok kezében marad, akik együtt tudnak haladni a kor műveltségének követelményeivel. Magyar tanítókat, a pionirérettől valóban misszionáriusi bátorsággal vissza nem riadó szellemi vezérek kellenek, ha okulni akarunk a multból és meg akarjuk menteni a jövőt.

Hogy miért van a pioniroknak a magyar kultúra hirdetőire, mi több: misszionáriusaira szükségük, azt tudják és érzik mindazok, akik megdöbbenve kénytelenek megállapítani, hogy mire kihálanak a régi pionirok, az itteni születési nemzedékek alig marad irmagja a magyarságnak. Még nagyobb baj, szinte tragédia, hogy mindegyik nem tudunk vezetőkkel kitemelni magunkból és bizony két kezűujjain megszámolhatja az ember azokat, akik valamely kanadai főiskola oklevelét elnyerhették, nemcsak a magyarság, hanem Kanada mértékadó tényezői előtt is méltóképpen képviselhetnék a magyar vezető elemet.

És miután az óhazai képzetségű tanult ember nem találhatja annyira bele magát a kanadai környezetbe, mint a kanadai születésű magyar, kétszeresen fontos volna, hogy a magyar faj jó tulajdonságaival, gyors fölfogásával, becsületességével szorgalmával és a kanadai életrevelés talpraesettségével egyaránt felfegyverzett ifjú nemzedék használja ki az alkalmat. A már képesített magyar tanítóknak meg kell ragadniuk minden alkalmat az érvényesülésre, a mostanában pályát választó fiatalokból pedig legyen minél több orvos, ügyvéd, "business-man"! Az egyes magyar telepeknek vetélkedniük kellene azért, hogy minél jobb, minél műveltebb — de igenis magyar iskolamesterek és testi-lelki orvosok foglalják el a más nemzetiségűek helyét. Akik így tesznek, azok lesznek a jövő pionirjai.

Mit kell tudnia egy eszkimónak?

Az egyik montreali könyvkereskedésben megvásároltam és nyomban zsebre is vágtam az eszkimó népek egész világtörténetét. A biblia már régen megvan eszkimó nyelven, a világi irodalom azonban még csak most jelent meg eszkimó olvasók számára, összesen egy, nem is tulságosan vastok kötetben. A címe rövid és praktikusan

egyszerű: "Aglait llimatiktak linnunng itlingnajt", magyarul: A tudás könyve az eszkimó számára.

Ennek az egyetlen eszkimó könyvnek szerzője, sajnos, nem eszkimó, hanem a londoni Hudson-Bay társaság egyik tisztviselője, George Binney. Az angol szöveget két misszionárius fordította eszkimó nyelvre, lab-

totta a gyeplőszázat, ahányszor valamelyik keresztelte utját, pedig semmi oka sem volt attól tartani, hogy Madár, vagy akár Sirály is megjedd és megbokrosodik tőlük.

— Bűdös döge! Kilopjálka a falatot az ember szájából! — morogta ilyenkor. — A téren, ahol állani szoktak, nagyon megfogynak a lovak. Alig egy-két kocsi lénegett ott naponta és sokszor órák teltek bele, míg valamelyik kocsi cset-tintett. Az istállóban is már csak ketten állottak, Madár meg Sirály. Azután valamelyik nap ott egyedül fogtak egy másik kocsi elé és mire hazajötték, az istálló üresen állott. Attól fogva aztán egyedül volt mindig.

Szomorú élet volt ez így. Lassú kocogás a térig, rossz kedvű, mégis gazdájával a bakon, ott aztán üres unalmas céltalan áldogálás estig, néha reggelig, esetleg hosszú, kemény uccának való vándorzás sal váltakozva. Soha többé nem üthetett repülve a sima egyenes uton a zöld fák és gyep között szerető társ oldalán, soha meg nem előzhetett senkit, soha soha. Az abrak pedig szintén gyűrült, a zab ízét már szintén elfelejtette, jó ha szénát kapott, annyit hogy éhen ne haljon. Sokszor csak szalma járt.

Valamelyik napon már nagyon rétóra állottak a téren. Madár már szinte elszundikált. Egyszerre ismerős hang ütötte meg fület régen hallott, mint-meg gyermekkorá álomvilágából felszűrődő hang: szabadság... cskor... simogató... vad vágta az agarak után... a vér hírtelen felpezsdült ereiben és a kocsi csettintését meg-

radori dialektusban, a prémhás "Innu" nemzetnek ugyanis többféle nyelvjárása ismeretes.

Öszinte örömmre a könyv nem tiszta eszkimónyelven íródott, a lapok egyik felén az eszkimó szöveg mellett ott van az angol eredeti is, az illusztrációk alatt is mind a két nyelven megtalálható az olvasó a magyarázatokat. Így azután könnyű rájönni, hogy mit ábrázol az egyik kép. A következőkről van szó:

— Edward, György király fia bejárja országát egy nagy, négy lábú állaton, amelyet lónak hívnak és fűvet eszik, mint az iram szarvas.

Egy másik kép alatt a következő felvilágosítást találja: — György király és Mary királynő legnagyobb szánkjokunk végighajtatnak a London nevű nagy telep ösvényein.

A könyv a Hudson-Bay társaság megbízására készült, ára eszkimók számára két hermelinprém, Montrealban azonban kanadai dollárokért is megvásárolható. Az az "Innu", aki két hermelinprémot fizetett a könyvéért, és azt el is olvasta, megtudta, ami az eszkimó ember számára érdekes a tanulságos lehet. Megtudja, milyen csodálatos az angol birodalom, milyen hatalmas a King és hogy azok az áruk, amelyeket a Hudson-Bay Társaság szállít az eszkimóknak, a legjobb áruk az egész világon. Alattalban a Hudson Bay Társaságot tisztelni és csodálni kell az eszkimóknak, a könyv ezt meggyőző erővel hirdeti.

— Ez a könyv a társaság kormányzójának barátai jóindulatát tanúsítja irántuk. A kormányzó nagybölcsességű férfú, ő oldja meg a társaság legfontosabb problémáit és ő küldi hozzatok a kereskedőket. A kormányzó jó állampolgár és a királynak hű alattvalója, ezért azt kívánja, hogy ti és gyermekeitek is minél többet tudjatok a birodalomról. Meg kell tudnotok, hogy a nagyvilágban különböző emberfajok élnek. Van

akiknek fehér a bőruk, mint a kereskedőknek, másoknak barna bőruk van, mint nektek is, megint másoknak olyan fekete a bőruk, mint lámpáitokban a korom. Amint különböző emberfajta vannak, úgy vannak különböző uralkodók is, a legnagyobb azonban közöttük György király, akinek igazságszeretete kormányozza a fehér, a barna és a fekete embereket.

Az angol király neve eszkimóul "Aatanek" George. Személyiségéről megtudja az eszkimó a könyvből, hogy nagy vadász, de kiváló vitorlás is, aminthogy az illik is olyan emgalm maradt az eszkimók számára. Ennél sokkal fontosabb a Hudson-Bay Társaság. Kétszázötven esztendő óta a Társaság az eszkimók sorsa, gondviselése, végtete.

A könyv három parancsolatot hirdet az eszkimók számára: Az első: azok az áruk, amelyek a Társaság szállít, jók és olcsók. A második: betegség a vagy inség idején a Társaság segít rajtatok. A harmadik parancsolat: nincs az eszkimóknak hűségesebb barátja, mint a Társaság. Ebből természetesen az következik, hogy az eszkimók szállítsanak minél több premet a Társaság ügynekeik.

Az egyik illusztráción vigyázz állásban megmerevedő eszkimó látszik, aki a következő szöveget énekl:

— Gudib salmarliuk Atanerikjavut!

Angolul: God save the King! Az egész könyv pompás. A saját nyelvén szól a halzsírral bekenett "Innu"-nemzethez, elhozza neki Anglia és a társaság szívhez szóló üdvözlését. Elmesebben az inuitoknak az angol birodalom keletkezésének történetét. Olyanformán esett a dolg, hogy sok esztendővel ezelőtt angol kalmárook hajóra szálltak és fölkerestek ismeretlen földeket. Ezek az angol kereskedők mindenütt olyan elragadóan kedvesen és jól viselték magukat, hogy az idegen nemeket ott tartották őket és kijelentették, hogy senki másától nem hajlandók magukat kormányoztatni, csak általuk.

— Gondoljátok arra, amit ebben a könyvben olvastok. Ezszak fial és leányai, — mondja a könyv. — Az eszkimó népe nem használja fel okosan azokat az árukat, amelyeket a fehér ember adott neki. Ezek az áruk tulajdonképpen nagyon jók, de ti visszaéltetek vele és ezért most gyöngyököt vágjátok mint apátok voltak, akik még nem ismerték a fehér embereket. Fiatok nem olyan ellenállóképesek, betegségek pusztítanak közöttetek.

A könyvből bárki megtanulhatja, hogy mondják eszkimó nyelven azt: degenerálódás, beltényesztés, tuberkulózis. Az eszkimók új generációja lisztet eszik fókahus helyett, motorcsónakban jár és nem hajtja beeszű evezővel a kajákat, puskák és vadászok, fakunyhóban lakik és köhög, köhög. A könyv mindezeket az újításokat elléli és ellenük foglal állást.

Az eszkimó legyen egészséges engedelmeskedjék a "Mounted Police"-nak és a misszionáriusnak, mindenképpel pedig kezelje megfelelőleg a premeket, amelyeket a Társaság ügynekeinek liferál. Ne kenje be halzsírral a drága ezüstrókapremit! Mikor lazacot szállít, vigyázzon a hus konzerválására, meg ne romolják a hal, mert Európában az ilyesmit egyáltalán nem szeretik.

— Járjátok el a legnagyobb gonddal, ne piszkítsátok be a premeket. Az a holmi, amely piszkos, vagy amelyen a fókaszőr illata érzik, nem tesszik a fehér embernek és nem vásárolják meg a Társaságtól, hogy hazavigykétek az asszonyaitoknak. Gondossággal eszkimó nyelven annyit tesz: "udirtutslarnek". Ez a szó minden oldalon legalább kétszer előfordul. Ugy-látszik, az eszkimónak első-sorban ezt kell tudnia.

A könyv megtanít dolgozni, hogy az eszkimó minél többet szállíthasson a Társaságnak. Cserébe a legpompásabb árukat kapja: fegyvereket, amelyek csodálatos gonddal készülnek, egyetlen alkotásuk sem naggyob, vagy kisebb a kellesténél. Mikor az eszkimó utazik, jól teszi, ha gondosan megnézi az utjába kerülő követek, nincsen-e valami különös színűk, nincsen-e fémtartaluk. Megtörténhetik ugyanis, hogy egyik vagy másik eszkimóra mérhető

MADAR

IRTA: BETHLEN MARGIT

Madárnak nem volt szárnya, azonkívül pedig két láb helyett négyen járt. Ami máskülönben nem is volt meglepő, mivel Madár annakidején lóképben látta meg a napvilágot. Borzas, aranyársaga színű, eleven kis csikó volt, tulhosszu, meredt lábakkal rövid kis testtel okos fa-lószéri fejcskével. Mikor reggelint kieresztették anyjával együtt az istállóból, furcsa, szölgletes, ügyetlen ugrándozásokat mivelt örömben, néha büszkén kirugott egyet-egyét, vékonyan nyihogott, aztán az első váratlan zajra nyilgyenesen rohant vissza a lassu nyugalommal a legelő felé haladó kancához. Egyszóval épp oly kedvesen, bután és természetesen viselkedett, mint bármely más fiatal állat, vagy akár gyermek.

Később is az történt vele, ami élő lényekkel rendszerint történni szokott: nőtt, gyarapodott, okosodott: vágott az után, ami még nem az ő számára való és csak akkor eszmélt réá öntudatlan boldogságára, amikor az már a mult volt.

Négyéves korában nyereg alá fogták. Rossz volt eleinte. Nagyon rossz. Vergődött, hanykolódott, próbálta ledobni hátáról a súlyt, mely réá nehezdedt, aztán... szép lassan, észrevétlenül megszokta, igen, sőt megszerette. Mindenesetre örömteljes nyihogással fogadta gazdáját, mikor az reggelenkint lejött a veranda lépcsőjébe a kertbe, ahol ő már félnyergelgelte várta. Lehet, hogy az öröm a cukornak szót, mit a féri ilyenkor kezében tartott,

de a kettő képzete idővel oly szorosan kapcsolódott egymásba, hogy Madár maga sem tudta volna őket már szétválasztani.

Vidám, boldog idők voltak ezek. Néha egyedül, legtöbbször azonban többek magukkal száguldoztak végig a réteken. Ilyenkor az agarak is velük jöttek és még a nyulak is kivették részüket a mulatságból, igaz, hogy rendszerint csak rövid időre. Az agarak félreértették a játkot és mikor épp javában folyt, oktalan módon véget vetettek neki, amennyiben játszó-társukat megfogták. De a gyors rohanás után jó volt otthon a csutakolás és még jobb a bőven kimért zab-porcó, melyet a vendéglóvak társaságában jóízűen ropogtattak. Még a házból kihallatszó hangos beszéd és hehehuja sem zavarta őt, legfeljebb mikor néha-napján megesezt, hogy a vendégek éjszakának idején felverték ál-mábul.

Aztán egyszerre minden lát-ható ok nélkül fordult egyet a világ. Eleinte csak az történt, hogy egy a többi lovas, mint az agarak elmaradoztak. Madár nem igen törte fejét rajta, hogy miért. Majd visszajönnek ha pedig nem, hát úgy is jó. Meg vannak ők ketten egyedül is, ő meg a gazdája. Furcsállot tan ugyan, hogy egy-egy megszokott rét, vagy tarló előtt fél-refordulnak, s az ő kérdő nyir-hogása gazdája különös sóhajszóttal felé, De hát az emberek ésjárása más, mint a lovaké. Valószínűleg meg van rá az oka, ha nem akar többé arra járn. Még az sem izgatta túlságosan, amikor valamelyik reggel csak úgy, kötőféken, idegen ember körülsétálta, meg-

tapogatta végül meg a szájába is belenézett. Az ember nevű állatnak különösafajta szokásai vannak, nem lehet azokon eligazodni. Legjobb őket nyugodtan eltűnni addig, ameddig nem tud alkalmatlanok. Azt ugyan már nem egészen helyeselte, amikor az idegen megfogta kötéjkéjét és elvezette, de ugyo-koskodott, hogy ez talán valami új, az ő szolgálatára kikül-dött, alárendelt lény. De valahogy mégis csak nyugtalan volt, s kétszer is visszafordította fejét gazdája után, ki mozdulatlanul állott az istálló kapu ja előtt, akárcsak a köböl faragott emberképű alakok, kikől oly sokszor megjiddt, mikor a kertben keresztül vágtaztak.

Ettől a perctől kezdve aztán minden megváltozott. Hosszu séta következett, annak végén pedig szük, kalitkaszzerű házikóba zárták, mely szörnyű morajjal ide-oda rázta őt órákon át. Mikor pedig végre kiszabadult belőle, idegen helyen volt. Ház-zak, de mások, mint amelyben gazdája lakott és puha föld helyett kemény kövek lába alatt. Az istálló is idegen volt. Rajta kívül még öt lo lakott benne. Másnap reggel aztán felszer-számozták, de nyeret nem rak-tak rája, s egy furcsa alkotmány elé állították, amilyent ugyan már látott, de közelebbről még nem ismert. Istállóbe-li szomszédja volt eléje fogva, Sirály, kinek szőre épp oly a-ranyárságn fénylet, mint az övé. Az idegen ember felt üt az alkotmány tetején és csettintett, mire ő előre akart iramodni, de valami a háta mö-gött nem engedte oly sebesen elrohanni, mint ahogy szeretett volna. Rugni próbált, mire meg-verték, félre akart ugrani, de a gyeplő visszahúzta.

Teljes tanácsalanságában Sirály volt egyedüli támasza, vigasztalója. Intette, tanította, példájával bátorította, míg néhány hét múlva belétördött sorsába, szépen, egyenletesen ügetve járt, megszokta a simén futó, lönléküli kocsiakat, melyek futás közben csillingelő hangot-kal hallattak és órák hosszatt nyugodtan állott befogva a tén-nyel, melyek még vagy tíz-husz-ló cselekedte ugyanazt. Tudta már régen, hogy addig, ameddig üres a kocsi, nem csettent az új gazdája és azt is, hogy az elején kényelmes lassu ügetésben mehetnek. Csak, amikor kiérnek a zöld pázsit és fák között egyenesen húzódó utra, akkor kell neki iramodjanak, sebesen, mint a villám, bár soha, semmiképpen sem szabad vágatba ácsapniok. Madár szerette ezeket a gyors szélvész-szerű futamokat, mikor a többi kocsi mellett szinte elsíklott, hogy azok teherhordóskekre-rü szerzsámokká törpültek e-mellette. Jó volt Sirályal ütem-szerűen haladni, egyfor-mán és együtt húzza a könnyű kocsit. És jó volt utána mellet-t állani akár a téren, akár az istállóban. Néha ilyenkor át-tette fejét társa nyakán és szel-len simogatta dörzsölte az vég-ig. Talán csók volt, talán simogatózás, mindenesetre szeret-

Igy folyt le életének második szakasza, simán, zökkenés nélkül, sok, sok éven át. Egyedüli kellemetlen benne a folyton szaporodó lönléküli kocsi volt, melyek most már nem kö-vették a számukra kijelölt sín-párt, hanem ők és cél nélkül ke-reztül-kasul száguldoztak az utakon, lármát és büzt hagyva nyomukban. Új gazdája sem sze-rette őket. Mégiesen megrán-

zafelé. A kopotfélitős férfi elgon-dolkodva nézi a pisztolyt mi-előtt zsebrerakja. Aztán la-asan, fáradt, kissé görnyedt testtartással gyalog indul ha-zafelé.